

1945 - 2005

60. výročí ukončení 2. světové války

Vydal: Obecní úřad Bystrovany

Vážení spoluobčané.

Blíží se měsíc květen a s ním významné 60. výročí ukončení 2. světové války. V zastupitelstvu jsme se zabývali myšlenkou, že by bylo vhodné toto výročí si v obci připomenout, věnovat trochu času alespoň v myšlenkách těm, kteří za naši dnes již mnohaletou svobodu a šedesátiletý život v míru položili svůj život.

A tak Vám předkládáme tuto malou vzpomínkovou knížečku, která připomíná události před šedesáti lety v naší obci a měla by být hlavně vzpomínkou na naše spoluobčany, kteří ve 2. světové válce zahynuli.

Chtěli bychom Vás také pozvat k uctění památky tohoto výročí a našich zahynulých spoluobčanů. Vzpomínka se bude konat v neděli 8. května v 18 hodin u pomníku padlých v naší obci.

Věříme, že si najdete tu chvíli a že se nás sejde co nejvíce. Vždyť je to v podstatě to jediné co my živí můžeme udělat pro ty a za ty, kteří pro nás ztratili to nejcenější – svůj život.

Váš starosta

Průběh posledních dnů 2. světové války nejlépe vystihuje následující výňatek z kroniky obce Bystrovany

Obec Bystrovany prožila před osvobozením těžké chvíle. Byly to zvláště první dny květnové, kdy dnem i nocí ustupovaly po státní silnici od Lipníka nepřehledné řady a kolony německé armády směrem přes Olomouc. Bylo vidět, že fronta na čas u Ostravy se zastavivší, se dala v pohyb. Houstnouce proudy, valící se ve dvou i třech souběžných řadách (trény, pěchota, rychlé jednotky) byly uváděny ve zmatek prchajícím, v to mísícím se německým civilním obyvatelstvem.

Počátkem května vzrostla činnost výzvědného ruského letectva. Téměř každý večer bylo možno spatřit nějaké letadlo. Rudá armáda blížila se Prostějovu, Přerovu, její boje bylo možno pozorovati za jasného dne ze Svatého Kopečka – frontu v kouři a dýmu. Leč Rudá armáda blížila se též Jeseníky od Bruntálu ke Šternberku.

Přetížené státní silnici bylo v sobotu 5. května 1945 načas odlehčeno dirigováním některých ustupujících částí na okresní silnici z Velké Bystřice na Bukovany a dále směrem na severozápad na Dolany a k dosažení pravého břehu řeky Moravy. Tyto odsuvné akce byly mařeny zásahy Sovětských letadel, útočících snad každou hodinu svými hloubkovými lety nad těmito kolonami. V sobotu tuto, 5. května hřměla takřka bez ustání sovětská děla v prostoru od nás na sever, svědčící o rychlém postupu Rudé armády směrem na Šternberk a Olomouc. Toto bylo potvrzeno ve večerních hodinách: německé jednotky směřující na severozápad změnily směr ústupu a vracely se opět přes Bystrovany na státní silnici Lipník nad Bečvou – Olomouc. Noc ze soboty na neděli, kdy silnice v obci byla zcela zablokována vozidly, dosáhl chaos vrcholu.

Neděle 6. května 1945 byla již ve znamení boje o olomoucký kraj. Do obce naší přijelo odpoledne na rychlo několik německých baterií, unavených, s koňmi (na 500 koní ve dvorech a zahradách), které zaujaly pohotovostní posice. To byla nejvážnější chvíle, kdy jednalo se o osud Bystrovan, ocitajících se tak v zájmu postupující RA od severu, která potřebovala k rozvíti nástupu na Olomouc mítí uvolněné levé křídlo aspoň po Bystrovany a v zájmu odsouvající se

jižně odtud armády německé, jejíž kolony ještě stále plynuly po státní silnici. Byly to svým způsobem kleště, jež se mohly stisknout v řádné rozvalení obce.

Německé vedení, vidoucí patrně marnost tohoto počinu, asi po dvou hodinách tyto baterie k velké úlevě občanstva odvolalo, přičemž také část ustupujících formací dirigovalo na okresní silnici Velký Týnec-Vsisko. Tak dostali jsme se konečně v neděli 6. května do bezprostřední blízkosti fronty. Asi kolem 3 hodiny odpoledne zvedala se mračna prachu a kouře mezi Šternberkem a Štěpánovem. To již byla v těchto místech kanonáda v plném proudu. Fronta se tedy blížila ze severu, nikoli z východu či jihu. Lidé pozvolna tíhli do svých obydlí nebo sklepních krytů. V noci střílela již děla z obou pevnůstek a vybuchovaly miny. Občas v noci bylo slyšeti zakvílet tzv. Stalinovy varhany (dělo o soustavě mnoha hlavních, jejichž náboje byly odpáleny najednou). Týž den 6. května večer kolem 23 hodiny dopadají do Bystrovan první raketové miny ze severu. O půlnoci byl příšerný pohled na Svatý Kopeček: jedna věž dole a ježto v Olomouci planuly požáry, odrážející se v oknech kostela, zdálo se, že celý kostel je v plamenech. K ránu jeli po silnici snad ještě Němci, civilní prchající obyvatelstvo, stěhující se z některých německých vesnic.

V pondělí 7. května dopadají na obec již granáty drtící obydlí a nutící obyvatele – pokud tak již neučinili v neděli – najít útočiště ve sklepech. Tedy v pondělí 7. května 1945 počíná vlastní boj o Bystrovany. Němečtí vojáci leželi zakopáni podél tratě frontou k Droždínu. Později odešli. V pondělí dopoledne přišla četa telefonistů, hledající spojení s nějakou jejich částí. Nedařilo se jim to. Jeden z nich lehl si na podlahu v čísle 118 a ihned spal – jak dřevo. Pojednou bylo slyšeti kvílivý zvuk – zrovna tak jako v noci – a všichni, i ten co spal, byli rázem ve sklepech. Na otázku (Dr. Žádník), co se stalo, odpověděl jeden stručně: *Stalinorgel*. Takovou měli a prokazovali úctu této zbraně („Stalinovy varhany“). Okolo domků od dráhy k Droždínu chodili stále dva vojáci, kteří po poledni počali odpalovat malé bombičky s křídélky. Posílali je někam k Droždínu.

Obyvatelstvo bylo ve sklepech. Co chvíli nějaká kulička pleskla do zdi. Občas práskla do okolí mina. Z pevnůstky střílela ještě děla. Situace nebyla moc vábná. Až pojednou ke čtvrté hodině odpoledne bylo slyšeti divný šumot a hrkání. Jakoby jela pásová vozidla a – skutečně, tanky jedou, – ovšem: či tanky? V zahrádce počal jeden z Němců střílet z automatu, asi sto kroků opět kulomet, pojednou hluk se přiblížil a bylo slyšeti pokřik: „jebem tvoju mat“. – Těžko popsati náladu. Rusové byli zde! – Ozvala se ohlušující rána a hned druhá a další. Sklo přšelo z oken. To první ruský tank („samochodka“) střelil z děla do bytu V. Hranáče (cihelna č. 70). Ostatní rány nebylo vidět, kam šly.

Venku byly slyšeti hlasy. Domáci vyšli ven. Posádka tanku – čtyři krásně urostlí mladí rudoarmějci – byli v sousedství u Fr. Vacka (v č. 117). Dívali se za prchajícími Němci. Posádka tanku byla přivítána tak, jak jen nejlépe bylo možným a oni pokračovali hned dále do vesnice, kde zastavují v 16,25 hodin na západní části návsi u čísel 26 a 28, doprovázeny asi 35 rudoarmějci s lehkými děly, umístěnými hned poté na okraji obce u kříže a za humny k Olomouci. Část jich prohlížela a „čistila“ domy po celé návsi a jejich dvory až k humnům. Byly mezi nimi také ženy – rudoarmějky, které vylezly až do světlíků na půdách (č. 13, 26), odkud pozorovaly únik germánců. Další postup z návsi dál se po odklizení talířových min, položených Němci v zúžení silnice mezi rohem domu St. Peřiny č. 31 a Ad. Sklenáře č. 11. Z rudoarmějců byl – snad ani ne za celých deset minut poté jeden Němci zastřelen, na dvorku Jana Slepici v č. 71, jmenoval se Fedor Bogačev a byl seržantem. Ruský poručík o něm řekl, že byl to dobrý člověk – jeho rov máme ctít jako svůj.

Později přijížděl ruský trén. Dva vozy uchýlily se do dvorku v č. 118 směrem k Olomouci. U Bukovan a Velké Bystřice byli totiž Němci. Na pevnůstce bystrovanské děla již nestřílela. Olomouc hořel. Zdálo se, že celé město je v plamenech. A zatím to bylo několik požárů vedle sebe. Rudoarmějci přicházeli jeden za druhým, dotazovali se po germáncích a ubytovali se po domech. Bylo jich

všade plno, těžko odhadnouti počet. Štáb ubytoval se v domě č. 26 v přízemí a část i v patře. Těch bylo na 150, velel jim major, statný pětatřicátník. Ve dvoře tohoto domu a i jinde umístili si stojany a namontovali minomety, z nichž odpalovali miny směrem na státní silnici k Práslavicím i k Olomouci. Práskání odstřelů trvalo asi do 23,30 hodin, chvílemi velmi rychle za sebou. Rudoarmějci měli také raněné – dva byli ošetřováni lékařem, jeden z nich značně krvácel. Druhý ležel ve sklepe v domě č. 118 na pohovce. Měl pochroumanou nohu.

Postup i se vstupem rudoarmějců do vsi dál se rychle a neohroženě tak, že v náhodných divácích vzbuzoval úžas. Do dojevných tanků RA přihlásili se ihned jako dobrovolní průvodci 18letý Miloš Dohnal z č. 106, 20letý Bedř. Půda z č. 15 a Frant. Lakomý z č. 144, kteří jako kraje znalí doprovodili je někteří až do Hodolan a to přes Bystřičku na „Čtvrkách“, kol Sušírny, při odklizování ocelovými lany a řetězy smontovaných těžkých železných španělských jezdců v hlavním toku Bystřičky, pokračovali do Hodolan a na Nový Svět, odkud se Dohnal a Půda vrátili v úterý 8. května ke 4 hodině ráno pěšky.

Oba mosty ve vsi byly ustupujícími Němci v pondělí kolem 15 hodiny náložemi zničeny - mostek u mlýna vzal úplně za své, přičemž bylo úplně zničeno obytné stavení Met. Sokola č. 3 a značně poškozeno obytné stavení mlýna č. 9 a další okolí - obloukový most přes hlavní tok Bystřičky, přičemž zničena střecha kovárny Jul. Procházky č. 66, hasičské zbrojnice a střechy domů Jana Slepici č. 71, Fr. Skřepského č. 69 a další okolí. – Tehdy zastřelen Němci Št. Kopečný ml.

Za zmíněným předvojem s tanky následoval prapor RA o síle asi 200 až 250 rudoarmějců, který se ubytoval převážně ve zmíněném domě č. 26 a po okolních usedlostech, s koňmi, děly a minomety. Minomety byly umístěny i v jiných dvorech a ostřelovaly státní silnici z pondělí 7. na úterý 8. května. – Vypráví se, že v usedlosti č. 11 byli Rusové uvítáni ještě teplými koláči, které snaživé hospodyně v době ostřelování a bojů o vstup do obce zadělaly a čerstvě napekly. Oddíl

v obci ubytovaný zajišťoval se tykadly hlídek ke státní silnici i za dne 8. května, přičemž bylo několik příslušníků RA raněno. Nás, občany, znepokojovaly výbuchy min, avšak Rusové na to byli zvyklí. Nechali otevřené dveře od sklepa i ze dvorků a dvorů, jakož i všechna stavení byla v době té otevřena a volná, kolem 22 hodiny v pondělí, kdy explodovala těžká mina asi 200 kroků od severních stavení v obci (křižovatka u Boží muky k Droždínu) a kdy nárazem vzduchu tři na schodech sedící RA se svezli až dolů do sklepa, doprovodili to klidným „ničevó“. Část rudoarmějců asi ke třetí hodině ráno v úterý obec opustila, šli směrem k Olomouci. Říkali, že jdou do Prahy. Chovali se slušně a až na nějaké maličkosti se nic neztratilo.

Následujícího, druhého dne v úterý 8. května 1945 v 5 hodin ráno udál se snad největší výbuch v našem kraji. Pojednou vyrazil vysoký sloup hustého šedého dýmu, který se nahoře rozšířil jako koruna stromu. Následovala obrovská detonace, jejíž náraz bylo dobře znáti až u nás. Podle prvního dojmu vypadalo to tak, jakoby vyletěla zásoba střeliva na bystrovanské pevnůstce. Hned však bylo zřejmé, že jde o omyl, že to bude asi hodolanský most. Ve skutečnosti to byly 4 vagony ekrasitu v hodolanské sladovně. V okolí výbuchu byla pravá spoušť – sladovna zůstala úplně v troskách a od té doby neexistuje.

Rusové jednotlivě přicházeli a zase odcházeli. Měli jsme za to, že je u nás již po bojích. Světla nebylo, jen nouzové (petrolej, svíčky), radio nehrálo, spojení nebylo nikam, každý dům počal žít svým způsobem, počalo se vařit. A tak tomu bylo i jinde. Že je zúplna pro tuto chvíli po válce, byl ještě klam. Němci počali silnici ostřelovati granáty. Venku byl krásný, jarní slunečný den. Počasí se od deštivé a pošmourné neděle zlepšilo, stromy počínaly kvést. Dopady granátů a min divně s tím kontrastovaly.

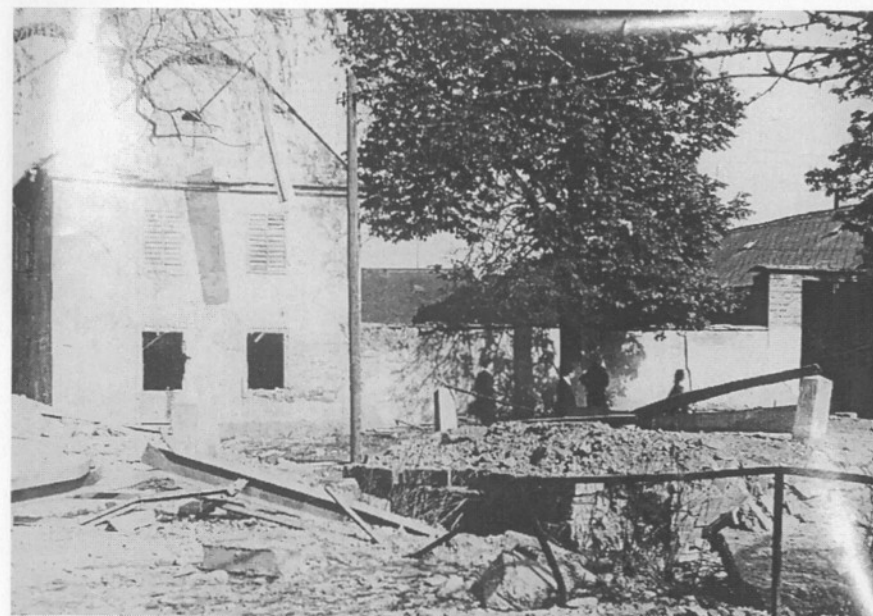
V č. 119 u Rud. Rajnohy měli Rusové dělo, jinde tomu bylo také tak a z těch děl stále pálili. Munice měli na vozech dostatek. Stalo se, že s dělem odjeli, avšak vůz s municí zůstal na dvoře či v zahrádce. Jeden z německých granátů dopadl do zmíněného čísla na zahrádku, ze směru od Holice, asi 3 metry od vozu se střelivem. Rajnohovi odtlačili vůz od svého domku za Bláhovo (č. 138) do polí. Jiný granát dopadl v č. 118 ke studni, rovněž od Holice, před polednem padl

granát před domy 117 a 118 na okraj silnice. Ve sklepe bylo slyšet, jak utrhla se stahovací lampa od stropu a roztržila se. Střepina a střepiny skla i z granátů byly v obytných místnostech, díry v omítkách i střeších. Omítka na domech a okenní rámy ve všech staveních povětšinou otřesy povoleny a poškozeny. Mnoho granátů dopadlo na pole (tak kolem č. 138 R. Bláhy dopadlo 6 granátů). Poškozeny byly zásahy lehčí ráže domky a střechy. Plný zásah na poště (dům Fr. Dočkala č. 105), hospodářství Jana Půdy č. 15, kde dopadl granát před okna stavení, stodola Fr. Sklenáře č. 22 zasažena plným zásahem, domek č. 145 K. Polanský (granát do obytného prostoru střechou), granáty před výměnou A. Žaláka č. 78 a jinde a jinde.

V cihelně byl ukryt nějaký německý voják, který odstřelil Rusům několik (asi 6) krásných koní za postupu od Droždína. Koně zůstali ležeti na silnici a byli následujícího dne ve středu 9. května občany zahrabáni v tankových zákopech. Prapor RA přes hlavní tok Bystřičky na levý břeh nepřešel, máje přímý rozkaz pouze k obsazení vesnice po pravém břehu. A toho využívali po zákopech, zahradách, stodolách a na půdách (č. 137) ještě rozptýlení Němci k zákeřnému ostřelování všech spojek RA i osob nevojenských po celé úterý 8. května do večerních hodin. Tak zastřelen byl ve dveřích obydlí svého otce v č. 112 mladistvý student Václav Šulc. Zvlášť zákopy v Hájků nad splavem poskytovaly jim možnost střežení pohybů v obci a kol obce a zákeřného ohrožování obyvatel ještě ve středu 9. května ráno, kdy zákopy byly konečně vyčištěny (děti našly v zákopech ukrývající se esesmany (SS), z nichž 3 byli soudem RA (velitel podplukovník) souzení a exekuce byla vzápětí provedena (feldwebel a 2 vojáci)). U nich nalezen plánec o umístění 175 min se zakreslenými vzdálenostmi, min, které byly odstřelovány z obvodu Hájků. Tak 26 min zaměřeno na státní silnici od bystřické silnice po spojkou do Bystrovan se vzdáleností 800 až 850 metrů, 6 min na křižovatku k Bystrovanům 850 metrů, 4 miny silnice k Bystrovanům 750 metrů, 4 miny most přes Bystřičku u kovárny 550 metrů, 8 min cihelna 700 metrů, 4 miny křižovatka svéslavické silnice 1200 metrů, 4 miny silnice Bystřice-Bukovany 700 metrů, 50 min Velká Bystřice po 1400 a 1600 metrech, 70 min směr Přáslavice po 1300, 1600 a 1900 metrech. Z těchto zůstalo asi 40 neodstřelených.

Zbořený most přes náhon řeky Bystřice (pohled od mlýna na obchod u Spáčilů)

Zbořený most přes náhon řeky Bystřice (pohled od hospody na mlýn)

Zbořený most přes řeku Bystřici

Zbořený most přes řeku Bystřici

Padlí koně na ulici (nyní) Droždínské

Padlí koně na ulici (nyní) Droždínské

Kovárna pana Procházky u mostu přes řeku Bystřici

Dům v cihelně

Ve směru od Přáslavic dorazil předvoj RA do obce v úterý kolem 22 hodiny, obsadil domky po levém břehu Bystřičky. Štáb pod velením podplukovníka ubytoval se v čísle 130, v čísle 141 byl snad rovněž plukovník se synem. Štáb v č. 130 ještě téže noci sjednal telefonické spojení s předními hlídkami na západ. (Jméno podplukovníka i majora v č. 26, velitele skupiny došlé od Šternberka nebylo mně na dotaz sděleno, naopak dotaz vzbudil nedůvěru, třebaže byl formulován potřebou budoucího – vděčného – zápisu do kroniky našeho místního osvobození). Znepokojování zbytkem Němců, ocitnuvších se takto v jejich týlu, trvalo, jak řečeno, i přes noc z 8. a na 9. květen. Velitel severní skupiny v obci, major RA v č. 26 doporučil již po obsazení v pondělí 7. května nevycházeti z krytů a ještě celé úterý 8. května. Při postupu RA zraněno bylo více rudoarmějců, kteří byli transportováni na nosítkách tažených koníkem s volným koncem nosítek vlečeným pružným koncem po zemi, na obvaziště do Chvalkovic. Noc z úterka na středu byla pro obyvatele pravého břehu osady bez větších příhod. Pověst, že táhne od Přáslavic 600 SSmanů ukázala se lichou. Tak jsme hráli v domech na housle i piano, na harmoniku i gramofon. Ve středu byl již poměrný klid, byly vyvěšovány vlajky a od Rusů jsme se dovídali o kapitulaci Říše. Koncem týdne přišel do naší vsi větší oddíl Rusů. Byli u nás ubytováni asi 10 dnů. Byli to poměrně starší lidé – ženisté. Bylo po válce, odpočívali, říkajíce: german kaput, vojna kaput. Byli to hodní lidé, chovali se vzorně.

Zmíniti se dlužno o škodách způsobených ve škole a v cihelně. Škola poškozena byla řadou průstřelů, hlavně oken i střechy, uvnitř utrpěla již obsazením zákopníky. V cihelně poškozena byla značně sušárna a lisovna, kam zapadly 3 vzdušné miny. Obě provozovny byly demolovány. Poškozeny byly též značně střechy domu č. 57 a 58. Ve chlěvě správce cihelny Fr. Bozděcha zabita byla koza a slepice. Dělostřeleckou palbou zasaženy dělnické byty, a to v čísle 57 pět bytů, v čísle 67 rovněž pět bytů, zvláště nábytek Josefa Pecháčka a Bohumila Štola v čísle 67. Budova tzv. Portarturu měla jeden dělostřelecký zásah, který poškodil byt Josefa Mlčocha (číslo 60). Bojů účastnili se již jmenovaní Miloš Dohnal, Bedřich Půda, Fr. Lakomý a Jan Piluša ml. Odboje zúčastnili se jako partyzáni Tomáš

Rajnoha, Bedřich König. Do obce dopadlo za osvobozovacích bojů značné množství granátů a min, celkem přes 300, vesměs lehčí ráže. Velké množství oken bylo rozbito otřesy, tlakem explosí i přímo průstřely. Řada granátů explodovala na půdách nebo dokonce v místnostech.

Během odpoledne 8. května přijíždí na fotbalové hřiště (na pastvisku) první dělostřelecké kolony RA. Také po silnici od Práslavic přes Olomouc pohybuje se několik dělostřeleckých kolon. Jelikož silnice byla v blízkosti hamerské bývalé pevnůstky přerušena (státní i okresní), přejíždějí kolony přes mlýnskou strouhu a seřazují se na poli severně silnice směrem na Hodolany. Večer dne 8. května 1945 v 19,30 hodin dochází z půdy stodoly hamerského mlýna k veliké palbě pěchotních zbraní na řadící se kolony RA na poli sev. silnice k Hodolanům. Střely dopadají na Sušírnu a je lehce raněn Jaroslav Kobza, pozorující celý průběh před domem č. 73. Rusové obklopují stodolu hamerského mlýna a během 30ti minut je stodola celá v plameni. Po likvidování posledního hnízda odporu nacistů odjíždí část kolon dále k Olomouci, zatímco zbylá část seřazuje se na fotbalovém hřišti u Bystrovan k zaslouženému odpočinku. Následujícího dne 9. května prováděna prohlídka bystrovanské pevnůstky št. rotm. Fr. Škrabalem (bydlícím v č. 131) za pomoci mužů ze samoty i vesnice za účelem pátrání po zbytcích ukrytých Němců. Prohlídka skončila bezvýsledně.

Oběti

Vzpomínáme-li dnes oněch dnů nejistoty osobní, odhodlání i odvahy, slávy i vítězného nám konce, nesmíme zapomenouti všech těch našich, kteří položili svoje životy buď za nás nebo místo nás všech, kteří dále žijeme. Z místních obyvatel je to 21letý **Štěpán Kopečný ml.** z č. 8, zastřelený SS vojáky na silnici po destrukci mostů v pondělí 7. května odpoledne, dále 19letý **Václav Šulc ml.** z č. 112, střelou z Hájku v úterý 8. května ráno, dále 14letá **Anička Hradilová ml.** z č. 24, střelou v úterý 8. května o 20 hodině na

náspech dvora. Vesměs průstřely břicha či plic, nemožný přísun do nemocnice v Olomouci dovršil tragiku jejich osudu. Ve Chvalkovicích zastřelen za osvobozovacích bojů dne 8. května **Ladislav Roubal**, 63letý, bývalý hostinský v Bystrovanech č. 33. Za osvobozovacích bojů na jižní Moravě zahynul **František Sklenář**, 37letý, z čísla 20, hospodářský správce na dvoře Strachotín u Pálavských vrchů. Vzpomenuto budiž opětně obětí nacistické zběsilosti, jíž padl v oběť 21letý **Vít Sklenář**, typograf, z čísla 39, zatčený po dvakrát (poprvé vězněn 6 neděl) pro ilegální činnost, podruhé zatčen 17. srpna 1944, vězněn v Osvětimi a zmizelý beze stopy, dále 30letý **František Šindelář**, knihař, z čísla 40, zatčený 10. února 1943, vězněn v Gellersdorfu do 10. května 1945, zemřel na následky mučení (plíce) 19. srpna 1945 v Bystrovanech. V lese u Kyjanice upálen za živa **Josef Musil** z čísla 60, dělník cihelny, dne 21. dubna 1945 a pohřben 14. května na hřbitově v Tršicích.

Osvobozovacímu boji, vedenému RA neohroženě padl v oběť v pondělí 7. května 1945 o 17 hodině 24letý seržant **Fedor Lev Bogačev** ve dvoře domku č. 71 Jana Slepici, zastřelený zákeřně Němci ustupujícími a to buď ze sousedství nebo z posice od silnice za hlavním tokem Bystřičky. Pochován zprvu před obecním domem v oblouku silnice vedoucí k zastávce (proti č. 115), převezen později na hřbitov do Velké Bystřice, kde odpočíval přes půl roku a kde jeho hrob o Dušičkách též dojemně ozdoben. Konečný odpočinek nalezl v hromadném hrobě příslušníků RA v Olomouci.

A vzpomenuce našich místních ztrát, nesmíme zapomenouti i na oběti těch všech nám drahých mučedníků ostatních, umírajících v nacistických mučírnicích, kteří se nedočkali s námi jasu svobodného života a jichž se čítá u nás v republice přes dvěstětisíc – zemřeli v potupě, abychom my mohli žít ve cti.

A vzpomínáme hrdinství našich letců, bojovníků naší zahraniční armády, partyzánů, odbojových pracovníků, pomoci armád západních spojenců a konečně hrdinství a oběti těch bojovníků Rudé armády – osvoboditelky. Jejich osmdesátpět tisíc hrobů, jimiž je poseta naše osvobozená vlast, mluví o nehynoucím hrdinství a obětavosti.

Na věky zůstaneme jim dlužníky.

Čest všem obětem, čest jejich památce!

Totální nasazení

Mnoho mladých hochů a dívek bylo vytrženo ze svého povolání a za účelem přeškolení „zasazeno“ do různých továren na výrobu válečného materiálu a to jak v tzv. protektorátu, tak i v Říši. Dle policejních přihlášek bylo tak nasazeno asi 43 hochů a dívek, celé ročníky. Mimo „hranice“ protektorátu, tj. na území dnešního pohraničí a na území Říše, tj. i dnešního Rakouska byli to podle domovních čísel následující občané a občanky:

- Z čísla: 3. Sokol Jan (u Breslau)
Sokolová Vlasta (Bludov)
7. Kopečný Antonín (Breslau)
Kopečný Oldřich (Víděň)
14. Malík Ludvík (Berlín)
Malík Jan syn (Chemnitz u Drážďan)
Bartoň Sylvestr (Víd. Nové Město)
34. Oujezdský Alois (Berndorf)
12. MUDr. Dolének Antonín (Breslau)
40. Černá Julie (Breslau)
43. Špulák František (Mar. Údolí)
47. Utíkal Bedřich (Most)
49. Mück Miroslav (Víd. Nové Město)
50. Ženčák Miroslav (Víd. Nové Město)
51. Švarcová Emilie (Liesing u Vídně)
53. Štajgr Alois (Mar. Údolí)
Štajgr Bohuš (Mar. Údolí)
54. Alke Karel (u Prahy)
57. Kubíček Kazimír (Most)
Juříčka-Nantl Jan (Most)
58. Spalovská Olga (u Drážďan)
65. Smahel Stanislav (Víd. Nové Město)
66. Procházková Bohum. (Liesing u Vídně)

67. Stratil František ml. (Wallendorf u Essenu),
Zdařil Karel (za Vídní)
Pecháček František (u belgických hranic)
Stratil Leoš (Heydebrek)
68. Weil Alfons (u vlád. Vojska v Itálii)
70. Mosler Vlad. (Štýrský Hradec)
Mosler Milivoj (Víd. Nové Město)
Mosler Jaroslav (Mar. Údolí)
74. Folk Alois (Víděnské Nové Město)
78. Mánek Antonín ml. (Pöckstein Korutany)
83. Procházka Jan (Berlín)
Srostlík Josef ml. (Enzensfeld)
79. Konior Alois (Mar. Údolí)
81. Hlinecký Jan (Mar. Údolí)
85. Gažarová Marta (Berlín)
89. Šipěna Ludvík (u býv. polských hranic)
Svoboda Frant. (Berlín)
99. Plachý Ervín (Mar. Údolí)
108. Zvoneček Josef (Mar. Údolí)
109. Rajnoha František ml. (Enzensfeld)
110. Dostál Vladimír (Králíky)
111. Šipěna Jaroslav (Mar. Údolí)
119. Rajnoha Rudolf ml. (Stará Ves u Rýmařova)
122. Dostál Horymír (Augsburg)
123. Pohlídal Metoděj (Mar. Údolí)
129. Karas Jaroslav (Mar. Údolí)
131. Škrabalová Dana (Víd. Nové Město)
136. Bič Antonín (Berlín)
143. Štajgr Stanislav (Berlín-dobrov.)
Štajgr Vít (Berlín)
149. Pospíšil Josef ml. (Enzensfeld) .

Mimo tato pracovní nasazení na cizím (příp. mimo hranice protektorátu) přikázání k pracem mladiství i dospělí:

Z čísla 113. Menšík Milan

132. Dresler Vlastimil

134. Pavlík Josef (Pardubice).

V kárných táborech (pro vzdálení se prac. místu, nenastoupení do pracovního místa apod.) byli občané:

Z č. 34 Oujezdský Alois, z čísla 50 Ženšák Mir., z čísla 149 Pospíšil Jos. ml., vesměs v kárném táboře Kunčičky u Ostravy a z čísla 63 Adam Matěj v Chvalkovicích, z čísla 51 Švarcová Emilie v Ruzyni u Prahy. Všichni tito uvedení, zasazení na pracovní působiště často daleko od domova, mnozí ženatí a otcové rodin – vrátili se všichni do osvobozené vlasti. Prožili namnoze těžké chvíle za bombardovacích náletů.

Na tento almanach je použit výňatek z kroniky obce Bystrovany a dobové fotografie, které se zachovaly mezi občany.

